

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Lausunto
25.11.2025

1/4

U 53/2025 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission asetusehdotuksesta ”Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen, vaurauden ja turvallisuuden rahaston perustamisesta vuosiksi 2028-2034 sekä asetuksen (EU) 2023/955 ja asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 muuttamisesta”, jatkossa kumppanuusrahastoasetus (NRP-asetus), ja komission asetusehdotuksesta ”Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus talousarvion menojen seuranta ja tuloksellisuutta koskevan kehyksen sekä unionin ohjelmia ja toimintaa koskevien muiden horisontaalisten sääntöjen vahvistamisesta”, jatkossa tuloksellisuusasetus

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto:

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta esittää lausuntonsa ja tuo esiin erityisesti työllisyyden edistämisen ja työelämän kehittämisen sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon osalta seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen osarahoittama Manner-Suomen Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelma tukee elinkeino-, energia-, ilmasto-, innovaatio-, koulutus- ja työllisyyspolitiikkaa, syrjäytymisen ja köyhyyden vastaista työtä ja vuoden 2026 alusta puolustusta (kaksikäyttöisyys, varautuminen ja sotilaallinen liikkuvuus). Ohjelma sisältää Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto plus -san (ESR+) sekä Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) toimet. Ohjelman julkinen rahoitus on 3,159 miljardia euroa, joista 1,935 miljardia on EU-rahoitusta ja 1,224 miljardia

Komissio ehdottaa EU:n monivuotiselle rahoituskehyskaudelle 2028–2034 rakenteeltaan yksinkertaistettua rahoituskehystä, jossa budjettiotsakkeiden lukumäärä typistettäisiin nykyisestä seitsemästä neljään. Uudistuksessa nykyiset jaetun hallinnon rahastot ja ohjelmat koottaisiin yhteen laajemmaksi kokonaisuudeksi budjettiotsakkeeseen 1. Tämä otsake kattaisi muun muassa maatalouspolitiikan, alue- ja rakennepolitiikan ja sisäasioiden rahoituksen osana kansallista ja alueellista kumppanuussuunnitelmaa (NRP-suunnitelma).

Suomen kokonaissaanto määräytyisi NRP-asetuksen 10 artiklan mukaisesti ja olisi 8,6 mrd. euroa, josta 6,9 mrd. euroa kohdennettaisiin yleisallokaationa (ml. maatalous ja koheesio) ja 1,4 mrd. euroa sisäasioiden alan toimiin. Sosiaalisen ilmastorahaston toimiin kohdennettaisiin 0,3 mrd. euroa.

Kokonaisallokaatiosta, pois lukien maatalouden ja kalatalouden suoratuki sekä sosiaalinen ilmastorahasto, tulisi kohdentaa sosiaalisiin tavoitteisiin 14 %. Tavoitteiden tarkempi määrittely tapahtuisi NRP-suunnitelmassa, josta sovittaisiin komission kanssa.

Kumppanuusrahaston tuen kohdentaminen

Rahoitus kohdennettaisiin kumppanuusrahastoasetuksen 2 ja 3 artiklojen mukaisiin käyttötarkoituksiin (yleiset ja erityiset tavoitteet). Yleistavoitteissa huomioitaisiin muun ohella koheesiopolitiikan rahastojen, kuten Euroopan sosiaalirahaston (ESR) perussopimuksen mukaiset tehtävät. Komission ehdotuksen mukaan kaikki 3 artiklan lukuisat ja osin yksityiskohtaiset erityistavoitteet olisi sisällytettävä jäsenvaltion ja sen alueiden kumppanuussuunnitelmaan.

Kumppanuusrahastoasetusehdotuksen 2 artiklan mukaan kumppanuusrahaston yleisenä tarkoituksena olisi edistää unionin taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, kestäväää kehitystä ja kilpailukykyä, turvallisuutta ja varautumista, ja siitä tuetaan seuraavia yleistavoitteita:

- a) vähennetään alueellista epätasapainoa unionissa ja muita heikommassa asemassa olevien alueiden jälkeenjääneisyyttä ja edistetään Euroopan alueellista yhteistyötä SEUT-sopimuksen kolmannen osan XVIII osaston mukaisesti, mukaan lukien ympäristöhankkeiden ja Euroopan laajuisten verkkojen tukeminen liikenneinfrastruktuurien alalla SEUT-sopimuksen 177 artiklan 2 kohdan mukaisesti, jäljempänä 'Euroopan aluekehitysrahasto ja koheesiorahasto';
- b) tuetaan laadukkaita työpaikkoja, koulutusta ja osaamista sekä sosiaalista osallisuutta SEUT-sopimuksen kolmannen osan XI ja XVIII osaston, jäljempänä 'Euroopan sosiaalirahasto', mukaisesti ja edistetään sosiaalisesti oikeudenmukaista siirtymistä ilmastoneutraaliuteen SEUT-sopimuksen 91 artiklan 1 kohdan d alakohdan, 192 artiklan 1 kohdan ja 194 artiklan 2 kohdan mukaisesti;
- c) tuetaan unionin YMP:n täytäntöönpanoa SEUT-sopimuksen kolmannen osan III osaston mukaisesti;
- d) tuetaan unionin yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanoa SEUT-sopimuksen kolmannen osan III osaston mukaisesti;
- e) suojellaan ja lujitetaan demokratiaa unionissa ja vaalitaan unionin arvoja SEU-sopimuksen 2 artiklan mukaisesti.

Kumppanuusperiaate ja horisontaaliset periaatteet

Jäsenvaltioiden olisi laadittava ja pantava täytäntöön kumppanuussuunnitelmat yhteistyössä paikallis- ja alueviranomaisten ja asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa. Kumppanuudessa olisi oltava tasapuolisesti edustettuina seuraavat kumppanit:

- a) alue-, paikallis-, kaupunki-, maaseutu- ja muut viranomaiset tai niitä edustavat järjestöt;
- b) talouselämän kumppanit ja työmarkkinaosapuolet, mukaan lukien viljelijät, kalastajat ja niitä edustavat järjestöt;
- c) asianomaiset kansalaisyhteiskuntaa edustavat elimet, kuten ympäristöalan kumppanit, valtiosta riippumattomat järjestöt, nuorisojärjestöt, ja sosiaalisen osallisuuden, perusoikeuksien, vammaisten henkilöiden oikeuksien, sukupuolten tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä vastaavat elimet sekä kansalliset ihmisoikeusinstituutit ja -järjestöt;
- d) tarvittaessa tutkimusorganisaatiot ja yliopistot.

Komissio esittää NRP-asetusehdotuksessa rahoituksen saamisen sekä oikeusvaltioperiaatteen ja EU:n perusoikeuskirjan noudattamisen välisen yhteyden vahvistamista. Oikeusvaltioperiaate ja perusoikeuksien kunnioittaminen olisivat yksi kumppanuusrahaston erityisistä tavoitteista (3 artiklan e alakohta) ja ne muodostaisivat asetusehdotuksen horisontaaliset periaatteet (7 artikla). Lisäksi NRP-asetusehdotuksessa olisi perusoikeuskirjaan sidottu horisontaalinen edellytys (8 artikla) ja oikeusvaltioperiaatteeseen sidottu horisontaalinen edellytys (9 artikla), jotka muodostaisivat ennakoedellytykset kaiken asetukseen perustuvan rahoituksen saamiselle. Kumppanuusrahastoasetusehdotuksen horisontaalisten edellytysten on tarkoitus täydentää eh-

dollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi annetun asetuksen (ehdollisuusasetus) mukaista ehdollisuutta, joka pysyy voimassa ja soveltuu jatkossakin kaikkeen EU-rahoitukseen. Horisontaalisten periaatteiden mukaan jäsenvaltioilla olisi velvoite noudattaa kumppanuusrahaston täytäntöönpanossa oikeusvaltion periaatteita ja Euroopan unionin perusoikeuskirjaa sekä syrjimättömyyden ja sukupuolten tasa-arvon periaatetta tuloksellisuusasetuksen mukaisesti.

Sosiaalisten tavoitteiden toteuttaminen

Horisontaalinen tuloksellisuusasetus kattaisi kaiken EU:n talousarvion rahoittaman toiminnan. Asetuksen tavoitteena on yhdenmukaistaa EU-rahoituksen tuloksellisuuden seuranta, määritellä yhteiset horisontaaliset periaatteet sekä yhdenmukaistaa ja parantaa läpinäkyvyyttä ja viestintää. Erityisenä seurantakohteena olisi panostukset *sosiaalisiin tavoitteisiin*, joita koskevaa määritelmää ei sellaisenaan sisälly komission ehdotukseen. Tavoitteena olisi varmistaa mahdollisimman yhdenmukainen seuranta EU-varojen käytöstä ja tuloksellisuudesta.

Tuloksellisuusasetuksen 6 artiklassa vahvistettaisiin sosiaalipolitiikkoja koskevat säännöt sen varmistamiseksi, että ohjelmat ja toimet toteutetaan noudattaen sovellettavan lainsäädännön mukaisia työoloja ja -ehtoja ja että sosiaalipolitiikoille talousarviosta osoitettuja rahoitusosuuksia seurataan. Sovellettavan kansallisen lainsäädännön osalta säännöksessä viitattaisiin unionin varainhoitoasetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 33 artiklan 2 kohdan e alakohtaan, jonka mukaan toimissa tulee noudattaa Kansainvälisen työjärjestön yleissopimusten ja työehtosopimusten mukaisia työoloja ja -ehtoja.

Ehdotuksessa komissio nostaa esiin sukupuolten tasapuolisen edustuksen huomioon otettuna talousarviosta rahoitettujen ohjelmien arviointiin ja seurantaan osallistuvissa neuvoa-antavissa elimissä ja ehdottaa pisteytysjärjestelmää sukupuolten tasa-arvon vahvistamiseksi sovellettamiseksi. Pisteyttäminen toteutettaisiin tuloksellisuusasetuksen liitteen 1 mukaisin perustein:

- a) toiminta, jonka päätavoitteena on sukupuolten tasa-arvo (sukupuolten tasa-arvoa koskeva pistemäärä 2);
- b) toiminta, jossa sukupuolten tasa-arvo on tärkeä ja tietoinen tavoite mutta ei päätavoite (pistemäärä 1);
- c) toiminta, jonka ei odoteta edistävän merkittävästi sukupuolten tasa-arvoa (pistemäärä 0).

Komissio ehdottaa, että jäsenvaltiot tekisivät sukupuolten tasa-arvoa koskevan arvioinnin kaikista toimenpiteistä ja ottaisi ao. arvioinnin osaksi toimien valintaperusteita sen ollessa mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

Sosiaalipolitiikoille varattuja rahoitusosuuksia seurattaisiin myös EU:n kertomien kautta. EU:n kertomilla tarkoitetaan kolmitasoista (0 prosenttia, 40 prosenttia, 100 prosenttia) kertomien järjestelmää, jota sovelletaan mittaamaan toimien vaikutusta sosiaalisten tavoitteiden toteutumiseen.

NRP-suunnitelmassa sovittaisiin myös osuudesta, joka varattaisiin erilaisiin reformeihin. Uudistuksilla vastattaisiin mm. Euroopan talouden ohjausjakson yhteydessä annettuihin maakohtaisiin suosituksiin. Komission ehdotuksen mukaan NRP-suunnitelman olisi katettava kaikki tai merkittävä osa maakohtaisista suosituksista.

Jäsenvaltion liikkumavara valita kansallisista ja alueellisista lähtökohdista priorisoitavat rahoituskohteet voisi kaventua nykyiseen verrattuna, koska kaikki kumppanuusrahastoasetuksen 3 artiklan erityistavoitteet olisi sisällytettävä NRP-suunnitelmaan sekä lisäksi vähintäänkin merkittävä osa maakohtaisista ja muista suosituksista, joista säädettäisiin kumppanuusrahastoasetuksen 22 artiklassa.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää kannatettavana yhden, rahastojen yhteisen, tulostekhyksen muodostamista osana tuloksellisuusasetusta. Se luo vertailukelpoisen kehikon monivuotisen rahoituskehiksen toimien tuloksellisuuden mittaamiseen sekä arviomiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää otsakkeen 1 varojen osalta tärkeänä varmistaa riittävä joustavuus ja kansallinen liikkumavara rahoituksen kohdentamisessa. Yksi kansallinen ja alueellinen kumppanuussuunnitelma voi edistää synergiaetujen saavuttamista eri politiikkatoimien kesken sekä lisätä joustavuutta rahoituksen toimeenpanossa. Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa rahoituksen tarpeettoman pirstaleisuuden välttämistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa jäsenvaltioiden ja unionin välistä toimivallanjakoa, ja katsoo että jäsenvaltiolla tulee olla vahva rooli määriteltäessä suunnitelmansa kansallisia ja alueellisia painopisteitä sekä niihin liittyviä uudistuksia ja investointeja. Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa komission ehdotusta valmisteluun ja toimeenpanoon sovellettavasta kumppanuusperiaatteesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa etenkin kilpailukyvyn, työllisyyden, osaamisen kehittämisen ja elinvoiman edistämisen merkitystä koheesiopolitiikassa.

Työ- ja elinkeinoministeriö tukee komission esittämiä toimia oikeusvaltio- ja perusoikeusehdollisuuden vahvistamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä myös sitä, että ehdollisuuden lisäksi demokratian, tasa-arvon ja oikeusvaltioperiaatteen edistäminen ovat kumppanuusrahaston yleis- ja erityistavoitteita. On myönteistä, että ehdollisuuden lisäksi näitä teemoja pyritään edistämään myös konkreettisten toimenpiteiden kautta.

Työ- ja elinkeinoministeriö tukee myös sellaisen ehdollisuuden vahvistamista, joka edistää EU-varojen käytön vaikuttavuutta. Ministeriö katsoo, että investointeja täydentävien uudistusten olisi tuettava NRP-suunnitelman tavoitteita kunkin jäsenvaltion ja sen alueiden tarpeiden ja lähtökohtien mukaisesti.

Ministeriö pitää tärkeänä, että kumppanuusasetusehdotuksessa esitetyt horisontaaliset periaatteet, perusoikeuskirjaehdollisuus ja oikeusvaltioehdollisuus, toimivat lisäedellytyksinä rahoituksen saamiselle ja tuovat siten lisäsuojaa jo voimassa olevan ehdollisuusasetuksen ohella.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä tuloksellisuusasetuksen horisontaalista sukupuolten tasa-arvoa koskevaa periaatetta ja sen soveltamista kumppanuusrahaston täytäntöönpanossa.